

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพนับว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา และจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อระบบการศึกษาตระหนักถึงความแตกต่างและสามารถตอบสนองเด็กแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะกรณีผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษที่เหนือกว่าเด็กในวัยเดียวกัน กลุ่มผู้เรียนเหล่านี้มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาด້วยรูปแบบที่เหมาะสม ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น”

องค์ความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษในประเทศไทย ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย และยังไม่มีการดำเนินงานอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเท่าใดนัก ทั้งในเรื่องของการบ่งชี้และกระบวนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งผลการวิจัยทั่วโลกได้ข้อสรุปว่า วิธีการที่ดีที่สุดในการค้นหาคือ การใช้กระบวนการเรียนรู้อย่างถูกวิธี พร้อม ๆ กับการใช้กระบวนการตรวจสอบและเครื่องมือที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังพบว่า ความเป็นเลิศไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยปราศจากความช่วยเหลือที่เหมาะสม ผู้ที่มีความสามารถพิเศษต้องการปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งรวมไปถึงวัสดุ อุปกรณ์ทางการศึกษา การจัดสถานการณ์ที่ท้าทายและการกระตุ้นที่เร่งเร้าให้พวกเขาบรรลุตามเป้าหมายสูงสุดของตนเองได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : คำนำ)

เด็กที่มีความสามารถพิเศษเป็นเด็กที่แสดงออกถึงความสามารถโดดเด่นหรือแสดงศักยภาพที่จะพัฒนาโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน อาจเป็นด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทางทัศนศิลป์และศิลปะการแสดง ความสามารถด้านดนตรี กีฬา ความสามารถทางวิชาการในสาขาหนึ่งหรือหลายสาขา พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างประจักษ์เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเด็กอื่นที่มีอายุระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์คล้ายคลึงกัน ซึ่งเด็กดังกล่าวต้องการการศึกษาแตกต่างจากระบบการศึกษาปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทยก็เป็นเด็กกลุ่มหนึ่งที่ต้องการการจัดการศึกษาด້วยรูปแบบที่เหมาะสมในการส่งเสริมศักยภาพ

การสอนภาษาไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแนวคิดไปจากเดิม ไม่เน้นการอ่านออกเขียนได้ แต่เพียงอย่างเดียว แต่จะเน้นการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ภาษาในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตและปัญหาของสังคม เน้นการสอนภาษาไทยในฐานะเครื่องมือของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง นอกจากนั้นยังต้องสอนภาษาเพื่อพัฒนาความคิด ผู้เรียนที่มีความคิดจะต้องมีประสบการณ์และประมวลคำมากพอที่จะสร้างความคิดได้ลึกซึ้งและคิดได้อย่างชาญฉลาดรอบคอบ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นบุคคลที่มีความรู้ดี มีทักษะกระบวนการคิด การจัดการ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี สามารถแสวงหาความรู้และพึ่งตนเอง ทำงานร่วมกับคนอื่นอย่างสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อความสงบสุขของตนเองและสังคม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะเน้นการพัฒนาจิตใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและดำเนินชีวิตที่ดีงาม มีความคิดในการปฏิบัติและการตัดสินใจด้วยตนเองอย่างถูกต้อง ซึ่งต้องอาศัยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (กรมวิชาการ. 2545 : 1)

ปัจจุบันเป็นโลกยุคข้อมูลข่าวสาร การปฏิวัติเทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสารทำให้ผู้คนทั่วโลกมีคอมพิวเตอร์ใช้มากขึ้น โดยมีอินเทอร์เน็ตติดต่อกันได้ทั่วโลกภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว มีเคเบิลทีวี และจานดาวเทียมให้ดูเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานที่ต่าง ๆ ทั่วโลก รับฟังข่าวสารข้อมูลได้พร้อม ๆ กัน ไม่ว่าจะอยู่มุมไหนของโลกใบนี้ นอกจากนี้ยังมีวิทยุ โทรทัศน์ติดตามตัวไปด้วยทุกหนทุกแห่ง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพของสังคมไปโดยสิ้นเชิง ทำให้ผู้คนรู้สึกเหมือนโลกทั้งใบถูกย่อส่วนมาอยู่ภายในบ้านได้ ส่วนสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ก็เปลี่ยนไป มีการเสนอข่าวสารข้อมูลประกอบภาพสีมากขึ้น มีการโฆษณาชวนเชื่อในเรื่องต่าง ๆ มากมายทั้งในหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ จนทำให้ต้องถามตัวเองว่าจะเชื่อหรือไม่และจะเชื่อโฆษณาใดดี ดังนั้นจึงพอจะเห็นแล้วว่าถ้าบุคคลนั้นมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณก็คงตัดสินใจเลือกสิ่งที่กล่าวนั้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม คุณภาพชีวิตย่อมดี มีประสิทธิภาพ สามารถดำรงชีพได้เป็นอย่างดี (ลักขณา สิริวัฒน์. 2549 : 101)

ในปัจจุบันเพลงเป็นสื่อราคาถูกลงที่สามารถรับฟังได้ทั่วไปจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ทั้งยังซื้อหาได้ง่ายจากร้านค้าทั่วไป ดังนั้นคนทั่วไปจึงสามารถฟังเพลงได้ตามโอกาสและความต้องการ การฟังเพลงทำให้ผู้ฟังได้รับความเพลิดเพลิน ช่วยผ่อนคลาย ความเครียดทำให้จิตใจร่าเริง มีสุขภาพจิตดี เป็นเพื่อนแก้เหงาในเวลาว่าง ถ้าเป็นการฟังเพลงไทย ยังเป็นการช่วยรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติมิให้สูญหาย นอกจากนั้นในเนื้อหาของเพลงบางเพลง ยังมีการใช้ถ้อยคำที่สละสลวย ไพเราะมีความหมายลึกซึ้งกินใจ ให้แง่คิด สามารถนำมา

ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี หากพิจารณาให้ดีในเนื้อหาของเพลงที่ผู้แต่งได้แต่งจากแรงบันดาลใจ จากสภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือจากการถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ผู้ฟังย่อมได้รับคุณค่าและประโยชน์จากการฟังเพลงนั้น ๆ และหากผู้ฟังได้นำเนื้อหาของเพลงเหล่านั้นมาพิจารณาใคร่ครวญ ไตร่ตรอง โดยผ่านการใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถนำข้อคิดที่ได้จากการฟังเพลงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตของตนเอง ย่อมจะทำให้การฟังเพลงนั้นได้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าซึ่งหวานใจ บุญยก. (2545 : 3 ; อ้างถึงใน รุະปะນີຍ์ นาคทรรพ. 2542 : 12) ได้สรุปเกี่ยวกับการสอนโดยใช้เพลงว่า การสอนโดยใช้เพลงช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนานเบิกบานอารมณ์ ซึ่งชมภาษาไทย สามารถใช้ภาษาไทยได้คล่องโดยไม่ต้องท่องจำ

จากประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษามานานกว่า 20 ปี ของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในด้านภาษาไทยยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูผู้สอนยังขาดองค์ความรู้ ในเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ เนื่องจากความรู้ในเรื่องนี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย จึงทำให้เด็กเหล่านี้ขาดโอกาสไปอย่างน่าเสียดาย

จากข่าวและเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาของสังคมในทุกวันนี้ จะเห็นว่าส่วนใหญ่เกิดจากการขาดการมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัวอย่างเช่น ข่าวรุ่นพี่รับน้องโหด ให้รุ่นน้องทิ้งดิ่งจนทำให้รุ่นน้องได้รับบาดเจ็บสาหัส (ข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันจันทร์ที่ 27 ตุลาคม 2551) เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่ารุ่นพี่ที่สั่งให้รุ่นน้องทิ้งดิ่งไม่มีวิจารณญาณในการคิด เพราะสิ่งที่ตนเองกระทำนั้นทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ตนเองก็ต้องได้รับโทษทางกฎหมาย ครอบครัวของทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้รับความเดือดร้อนเช่นกัน และยังเป็นภาระสืบไปจนถึงสถาบันการศึกษาที่เรียนอยู่ ซึ่งหากจะพิจารณาให้ดี เยาวชนเหล่านี้ล้วนแต่เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของประเทศ หากพวกเขาได้รับการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณก็น่าจะทำให้มีการยับยั้งชั่งใจก่อนที่จะทำการใด ๆ ที่นำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและผู้อื่น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเพลงมาใช้ในการฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้แก่นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านวังโพน เพื่อให้นักเรียนเหล่านี้ได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์การศึกษาหาความรู้ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตและดำเนินชีวิตที่ดีงาม มีความคิด มีการปฏิบัติ และการตัดสินใจด้วยตนเองอย่างถูกต้อง สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

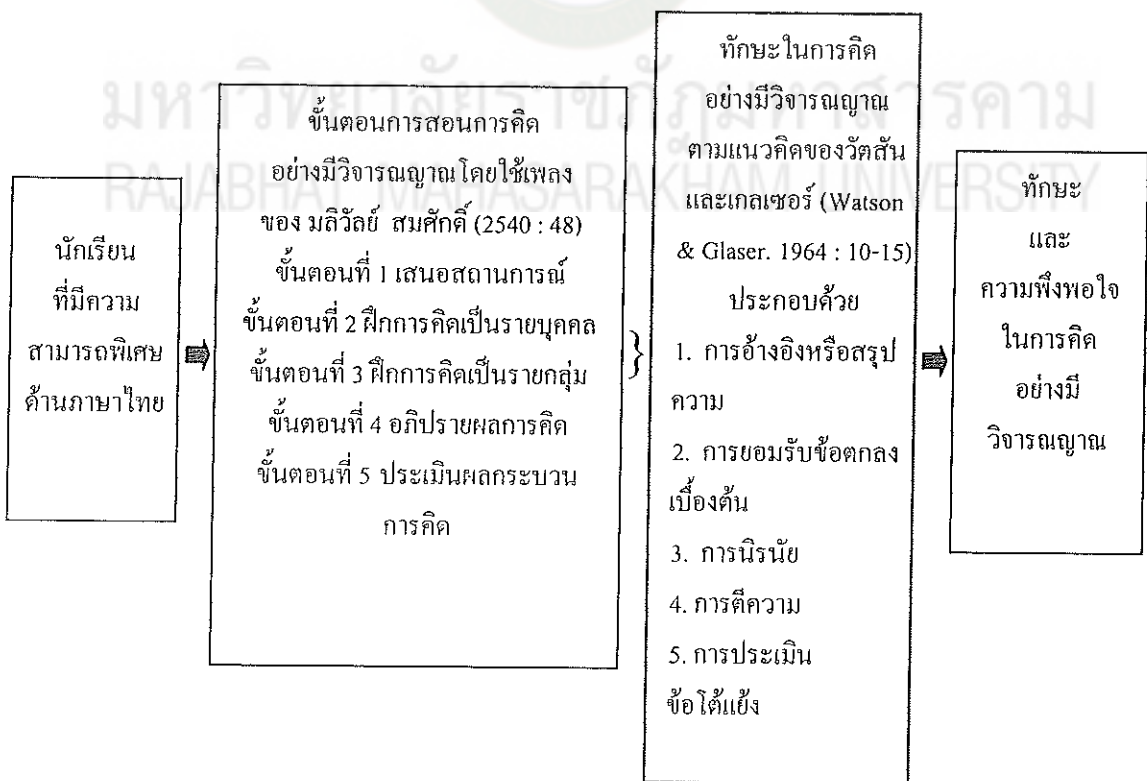
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เพลง สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านวังโพน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้เพลงในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านวังโพน มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังจากได้รับการฝึกจากการใช้เพลงสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ตั้งไว้
2. นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านวังโพน มีความพึงพอใจต่อการใช้เพลงในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านวังโพธิ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 67 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านวังโพธิ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 9 คน

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 เวลาทดลองจำนวน 18 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง (รวมแผนการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน)

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่นำมาทดลองค้างนี้ เป็นการใชัเพลงในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียน บ้านวังโพธิ์ จำนวน 16 เพลง

4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้เพลงในการฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

4.2.1 ทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

4.2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีต่อการใชัเพลงในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กที่มีความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทย หมายถึงนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านวังโพธิ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ได้มาโดยการคัดแยกด้วยแบบสำรวจนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ของสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2544 : 26-28) และวิธีการ ของอุษณีย์ โทธิสุข, 2540. ซึ่งปรับปรุงมาจากแนวคิดตาม Model ของ Clark. 1992 ดังนี้

1.1 ชั้นสำรวจจากบุคคลต่าง ๆ ได้นักเรียนจำนวน 15 คน ดังนี้

1.1.1 การเสนอชื่อนักเรียน โดยครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่1-3 ที่เคยสอน
นักเรียนชั้นดังกล่าวมาแล้ว

1.1.2 การเสนอชื่อนักเรียน โดยผู้ปกครอง

1.1.3 การเสนอชื่อนักเรียน โดยเพื่อน

1.1.4 การศึกษาจากรายงานผลการเรียน ผลงานการเขียนเชิงสร้างสรรค์

1.1.5 การใช้แบบสำรวจความสนใจ

1.2 ชั้นเจาะลึกโดยศึกษาจากข้อมูลขั้นต้นพร้อมสัมภาษณ์และทดสอบเพิ่มเติม โดยใช้
การทดสอบเฉพาะสาขา และแบบทดสอบความถนัดเฉพาะสาขา

1.2.1 ชั้นคัดสรร โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญร่วมตัดสินพิจารณาจำนวนนักเรียนตามความ
เหมาะสมที่จะสามารถจัด โปรแกรมให้นักเรียน ได้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้
จำนวน 9 คน

2. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ
ใคร่ครวญ วิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินผลในข้อความที่เป็นปัญหาหรือข้อโต้แย้ง โดยหา
หลักฐานที่มีเหตุผลหรือข้อมูลที่เชื่อถือได้มาสนับสนุนยืนยันในการตัดสินใจขาดตามเรื่องราวหรือ
สถานการณ์นั้น ๆ เพื่อลงข้อสรุปที่ถูกต้องว่าควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อในสถานการณ์หรือเรื่องราว
ที่ได้รับมา

3. วิธีสอนโดยใช้เพลง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วม
ให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายอารมณ์ โดยนำเนื้อหาของเพลงมาให้นักเรียนฝึกคิดอย่างมี
วิจารณญาณ ซึ่งมีเพลงทั้งหมด 16 เพลง โดยใช้หลักการคัดเลือกเพลงดังนี้

3.1 เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก ความอบอุ่น ผู้มีพระคุณ จำนวน 2 เพลง คือ
เพลงค่าน้ำนม และเพลงจดหมายถึงพ่อ

3.2 เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ จำนวน 2
เพลง คือ เพลงลูกหิน และเพลงเมดอิน ไทยแลนด์

3.3 เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาทางสังคม จำนวน 2 เพลง คือ เพลงลูกแก้ว
และเพลงเสียดสาวเมื่ออยู่ ม.ศ.

3.4 เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความใฝ่ฝัน ความหวัง จำนวน 2 เพลง คือ เพลงคนล่าฝัน
และเพลงนักร้องบ้านนอก

3.5 เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความกตัญญู จำนวน 2 เพลง คือ เพลงเด็กบ้านนอก
และเพลง ดช. ปีก แป้นปีก

3.6 เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้กำลังใจแก่กันจำนวน 2 เพลง คือ เพลงปริญาใจ และเพลงด้วยรักและผูกพัน

3.7 เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมุ่งมั่นทำความดี จำนวน 2 เพลง คือ เพลงมิตรแห่งความดี และเพลงเกิดมาพึ่งกัน

3.8 เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักถิ่นฐาน/ รักชาติ จำนวน 2 เพลง คือ เพลงอีสานบ้านเฮา และเพลงสามัคคีประเทศไทย

4. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งนั้น ๆ ในทางบวกและทางลบ ซึ่งเป็นความรู้สึกที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านวังโพธิ์ ที่มีต่อการใช้เพลงในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพให้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และเป็นแนวทางแก่ครู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและผู้เรียนสามารถนำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อไป